

Luetaan yhdessä -verkoston opintomatka Lissaboniin 13. - 17.11.2018

Osallistujat: vapaaehtoiset Riitta Jalonen Nummelasta, Liisa Kosonen Helsingistä, Tiina Pyöttiö Kotkasta ja Virve Vainio Kuopiosta sekä verkoston toiminnanjohtaja Henna-Maija Syrjälä

Tutustumiskohteet:

1. CNAIM (Centro Nacional de Apoio a Integração de Migrantes)

CNAIM kokoaa yhteen rakennukseen kaikki maahan tulijoiden neuvonta- ja ohjauspalvelut. Myös eri ministeriöillä (työvoima-, sisä-, oikeus- ja opetus-) on talossa omat neuvontapisteensä. Vastaava, mutta pienempi keskus on myös Portossa ja Algarven Farossa. CNAIM pitää yllä myös puhelinpalvelua, ja lisäksi maahan tulijoille on julkaistu mobiiliapplikaatio.

Keskuksessa asiakas tulee sisään ensin jonottamaan palveluun rekisteröitymiseen ja eteenpäin ohjaukseen. Sitten hänellä on mahdollisuus edetä eri neuvontapisteiden kautta saamaan apua ongelmaansa. Rekisteröinti tapahtuu vain keskuksen omaan asiakasjärjestelmään, täällä ei myönnetä lupia tai tukia. Keskuksessa hoidetaan 450 asiointia päivässä (sama henkilö kiertää usein monen neuvontapisteen kautta).

Pääosin Portugaliin tullaan entisistä siirtomaista, joten tulijat puhuvat jo äidinkielenään tai ainakin koulukielenä portugalia. Ylivoimainen enemmistö tulee Brasiliasta. Suurin ei-portugalinkielinen asiakasryhmä ovat Ukrainasta tulevat. Keskuksessa saa palvelua 15 kielellä, ja lisäksi on käytettävissä tulkkeja puhelimen välityksellä. Puhelinpalvelu toimii 10 kielellä.

Kielenopetusta keskuksessa ei ole. Portugalissa ei ole Suomen järjestelmän kaltaista kotouttamiskoulutusta eikä ilmaista kielenopetusta. Tietoomme ei tullut, että myöskään järjestöt tai yhteisöt järjestäisivät ilmaista portugalilain opetusta. Asiakkaat saavat kuitenkin tietoa tarjolla olevasta (maksullisesta) koulutuksesta.

Maahan tullaan tavallisimmin turisteina, turvapaikanhakijoita on vähän (900 henkeä/2017). Portugali on vastaanottanut 1050 pakolaista EU:n jakokiintiöstä. Näiden tukena on kunnissa myös vapaaehtoisia.

Omia huomioita: Keskuksessa ei ole käytössä jonotusnumeroita, vaan asiakas jonottaa joka pisteessä palveluihin jonossa seisoskelemalla. Istuinpaikkoja on, mutta vähän. Keskus näyttää tässä suhteessa alimitoitettulta kävijämäärään nähden. Monella asiakkaalla on lapset mukana, ja keskuksessa onkin erillinen leikkihuone, mutta enimmäkseen lapset pyörivät vanhempiensa mukana. Järjestys näyttää kuitenkin säilyvän hyvin.

Keskukseen tultaessa oli telineessä näkyvästi esillä erikielisiä brosyyrejä lähisuhdeväkivallasta. Niissä korostettiin, että lähisuhdeväkivalta kaikkine muotoineen – fyysinen, seksuaalinen ja psyykinen – on rikos Portugalissa, maassa oleskelun statuksesta riippumatta. Lähisuhdeväkivaltailmoitukset ovat lähes kolminkertaistuneet Portugalissa 2000-luvulla. Brosyyrissa neuvotaan, miten hakea apua, ja mainostetaan valtakunnallista näissä asioissa palvelevaa puhelinta. – Lähisuhdeväkivalta on asia, johon meidän kannattaisi Luetaan yhdessä –verkostossakin kiinnittää

enemmän huomiota!

Tutustuimme lähemmin yrittämiskoulutusta ja -mentorointia järjestävän GAEM:n (Gabinete de Apoio ao Empreendedor Migrante) toimintaan. Se järjestää 10 viikon kurseja yrittäjiksi aikoville, joilla on alustava liiketoimintasuunnitelma mietittynä. Portugalin kielen taito vaaditaan. Kurssin aikana liiketoimintasuunnitelmaa kehitetään ja opiskelijoita opastetaan byrokratiassa. He saavat viikoittain myös henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa.

Mitään rahallista tukea yrityksen perustamiseen kurssiin ei liity.

Kurssille otetaan kerrallaan 60 osanottajaa, joista yleensä 2 - 3 etenee oman yrityksen perustamiseen. Kurssin uskotaan olevan opiskelijoille hyödyllinen ja parantavan heidän työllistymismahdollisuuksiaan, vaikka he eivät ryhtyisikään yrittäjiksi.

GAEM organisoii lisäksi vapaaehtoisvoimin toimivaa mentorointia eri puolilla maata. Paikallinen GAEM:n edustaja etsii ja perehdyttää mentorit, jotka sitoutuvat toimintaan kerrallaan 3 kk:ksi (mentorointi voi silti kestää pidempään). Alunperin mentorointi oli tarkoitettu aloitteleville yrittäjille, mutta nykyisin ohjattavina on myös muita maahan tulijoita, mm. opiskelijoita. Toiminta on vapaamuotoista ohjausta ja apua, tapaamisia voi olla esim. kerran viikossa. Vapaaehtoisia on mukana toiminnassa runsas 1000 henkeä.

2. Cascais2018

Cascais on EU:n nimeämä Euroopan nuorisopääkaupunki 2018. Näitä on nimetty v. 2009 alkaen, ja toisin kuin kulttuuripääkaupunkeja, vain yksi kerrallaan. Suomesta kontaktiverkostossa on Allianssi. Rahoitus tulee valtiolta ja järjestävältä kaupungilta, EU:lta ei tule tukea. Pääkaupunkivuoden toimistossa työskentelee 4 ihmistä, tapahtumat toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa ja toimisto on käyttänyt apuna myös mm. kansainvälisen harjoittelijavaihdon (European Voluntary Service EVS) kautta maahan tulleita nuoria, joista tapasimme suomalaisen Oonan.

Cascaisin pääkaupunkivuosi rakentuu kahden pääperiaatteen varaan: 1. yhteisöllisyys, kaikki mukaan ottavien naapurustojen vahvistaminen; 2. sukupolvien välinen dialogi. Asianosaisia kuullaan mahdollisimman paljon.

Tutustuimme siihen, mitä Cascaisin kaupunki tekee nuorison hyväksi. Nuoria kuullaan aktiivisesti, ja työtä tehdään heidän kanssaan, ei vain heille. Yksi kiinnostava toimintamuoto on nuorten rekrytointi vapaaehtoistyöntekijöiksi. Cascaisin nuoret voivat hakea vapaaehtoistyöhön, esim. kaupungin hiekkarannalle siivoamaan, avustamaan liikuntarajoitteisia uimaan menossa yms. Tavoitteena on, että nuoret kehittävät työelämässä tarvittavia taitoja, saavat ensimmäisen merkinnän CV:hen ja ymmärtävät palkkatyön merkityksen. Sitä varten he saavat vapaaehtoistyöstä myös pienen palkkion, ”taskurahaa”. Rahan maksamisella on kasvatuksellinen tavoite: sitouttaa

työhön ja johdattaa taloudelliseen ajatteluun. Portugalissa nuoret - varsinkin miehet - asuvat hyvin pitkään vanhempiensa kanssa, usein yli 30-vuotiaiksi.

Nuorten vapaaehtoistyö pyöri kesällä oppilaitosten lomien aikana, ja siihen osallistui yli 2000 14 - 25-vuotiaista nuorta. Tätä projektia on tarkoitus jatkaa pääkaupunkivuoden jälkeenkin.

On myös organisoitu maahanmuuttajataustaisia nuoria kouluihin uusien tulijoiden tueksi. Useammankaan polven maahanmuuttajat entisistä siirtomaista eivät ole päässeet koulutuksellisesti ja ammatillisesti tasa-arvoisiksi portugalilaisiksi. Ylipäätään nuorisotyöttömyys on korkea, n. 30% (koko työikäinen väestö 9%).

3. Lusa Language School, portugalin kielen oppitunti

Osallistuimme portugalin alkeiden opetukseen Lusan kielikoulussa, joka järjestää portugalin opetusta henkilökohtaisena tai pienille ryhmille. Koulutus on maksullista ja sitä käyttävät esim. yritykset. Valitettavasti opettaja ei ollut saanut ryhmästämmme mitään taustatietoja eli tieto ei ollut kulkenut kielikoulun sisällä, mikä aiheutti jonkin verran hämmennystä.

Oppitunnilla käytettiin vaihtelevia työmuotoja ja tehtävätyyppejä, mikä oli hyvä. Huomasimme kuitenkin omakohtaisesti, miten nopeasti opiskelija joutuu epämukavuusalueelle, kun opetus etenee nopeasti eikä kaikkea ehdi ymmärtää saati omaksua. Kaikkien pitäisi kuitenkin saada onnistumisen kokemuksia. Siis ymmärtämisen varmistamista, rauhaa, toistoa ja kertausta lisää opetukseen. Opettajan ei pidä edetä ryhmän nopeimman mukaan.

Tavoitteenamme kielikoulussa oli osallistuva havainnointi opiskelijan roolissa, täysin kieltä osaamattomana. Samaa havainnointia teimme myös liikkuessamme kielitaidottomina omatoimisesti kaupungilla ja nähtävyyksissä. Etenkin juna- ja metrolippujen osto ja käyttö toivat runsaasti turhauttavia käyttäjäkokemuksia. Toisaalta julkisen liikenteen käytöstä koettiin myös onnistumisen iloa, etenkin silloin, kun hotellin respasta oli saatu hyvät ohjeet.

Matkan suurin elämys oli illallinen kaupungin vanhimmassa yhtäjaksoisesti toimineessa fadoa esittävässä ravintolassa. Erinomaisen illallisen lomassa saimme kuulla intiimin fado-konsertin, neljä erilaista fado-laulajaa. Seuraavana iltana saimme vahvistuksen sille, että olimme kuulleet eturivin fado-taitajia: televisiossa oli juhlaohjelma vanhimman esiintyjän, 82 vuotta täyttävän Anita Guerreiron urasta ja ohjelmassa esiintyi myös edellisen illan päätähti Lenita Gentil.

Kokemukset kirjasi Riitta Jalonen